

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Силабус курсу:

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Ступінь вищої освіти:	I (кваліфікація «бакалавр»)
Спеціальність:	033 «Філософія»
Рік підготовки:	3
Семестр викладання:	5
Кількість кредитів ЄКТС:	5
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	Залік

м. Сєверодонецьк

Автор курсу та лектор:

д.філос.н., доц., Леонтєва Вероніка Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

професор кафедри філософії, культурології та інформаційної діяльності

посада

leonteva@snu.edu.ua

+38-066-447-37-

112 ЛК, за

10

Skype: bagirjonok

розкладом

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач лабораторних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силябусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «Викладач лабораторних та практичних занять:», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

За умов надостатньої розвинутості правової свідомості громадян України укріплення філософських засад функціонування права, повернення категорії справедливості її історичного статусу, що його багаторазово обґрунтовувала філософія, та впровадження у громадську думку принципу верховенства права і безальтернативності правових засобів відновлення/підтримання справедливості і соціального ладу є нагальною потребою, а передумовою цього і є засвоєння та глибоке розуміння змісту не лише власне юридичних чи інших філософських дисциплін, а саме філософії права.

Вивчення курсу має забезпечити розуміння головного змісту та культурного смислу філософії права, тобто її інтелектуального й соціокультурного призначення, пізнавальних та оцінювальних можливостей, історичної ролі та місця філософії права у структурі сучасного гуманітарного знання та формуванні правосвідомості громадян.

Результати навчання:

Знати: основні філософські підходи щодо визначення сутності права, сутність та функції права як феномена культурно-цивілізаційного процесу, як регулятора суспільних відносин та способу реалізації загальнолюдських цінностей; передісторію та історію філософсько-правових учень, основні світоглядно-методологічні підходи у філософії права, зокрема, історію становлення, світоглядно-методологічні засади, традиції та ідеї вітчизняної філософсько-правової думки; філософські обґрунтування прав і свобод людини, проблем справедливості та відповідальності.

Вміти: вільно володіти понятійно-категоріальним апаратом філософії права, розрізняти філософсько-антропологічні, аксіологічні та культурологічні виміри права та здійснювати філософську рефлексію як наявної правової реальності, так і людини (особи) – суб'єкта права; засвоївши основні методологічні підходи у філософії права; грамотно обґрунтовувати на світоглядному рівні права і свободи людини, цінність справедливості та відповідальності, аргументовано відстоювати принцип верховенства права та гуманістичні цінності особистості й громадянського суспільства.

Передумови до початку вивчення:

Засвоєння змісту курсів логіки, етики, естетики, філософської антропології, філософії культури та культурології, а також обов'язкових дисциплін історико-філософського циклу (античної філософії, філософії Сходу, Середньовіччя, Нового часу, німецької класичної філософії, філософії XIX – початку XX ст.).

Мета курсу (набуті компетентності)

В наслідок вивчення даного навчального курсу студент має набути/вдосконалити такі компетентності:

1. Здатність аналізувати еволюцію основних філософських ідей щодо феномена права та сучасні філософські проблеми/вчення (гуманітарні тексти), орієнтуватися в напрямках і тенденціях сучасного філософського дискурсу стосовно проблем правової реальності, виокремлювати змістові відмінності філософії права від інших форм філософського мислення, розуміти місце вітчизняної інтелектуальної традиції у світовій філософії права.

2. Здатність оперувати філософсько-правовою термінологією, викладати міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано, зокрема, у написанні аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, рефератів, систематизованих оглядів спеціальної літератури.

3. Здатність зберігати та примножувати культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, зокрема, у сфері правових відносин; здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях на засадах діалогу, відкритості й толерантності, дотримуватися норм інтелектуальної доброчесності, використовувати ввічливі форми звернення до опонента, концентруватися на значущих складових судження, не переходячи на особистості, демонструвати методологічну обізнаність у філософських методах та дослідницьких підходах, розуміти етико-практичну значущість філософії права.

4. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Феномен права як об'єкт філософської рефлексії.	4/0/4	Походження, сутність та функції права як феномена культурно-цивілізаційного процесу, як регулятора суспільних відносин та способу реалізації загальнолюдських цінностей. Особливості правових відносин. Види права, їх історична еволюція.	Участь в обговоренні Самостійна робота Тести
2.	Предмет, методи і завдання філософії права.	4/0/4	Предмет, структура проблемного поля, інструментарій (ключові категорії), методи та функції філософії права. Сучасні завдання філософії права та проблема універсальної методології правознавства. Дисциплінарний статус філософії права («філософія права як проблема філософії права»).	Участь в обговоренні Самостійна робота Тести
3.	Передісторія філософії права у вченнях античних та середньовічних філософів.	4/0/4	Філософське осмислення права у Біблії. Ідея права у Стародавньому Китаї та давньоіндійській філософії. Розвиток філософсько-правової думки давньогрецькими мислителями. Філософія права в Стародавньому Римі. Джерела, ознаки і напрями розвитку середньовічної філософії права. Ідея права у Томаса Аквінського і Марсілія Падуанського.	Участь в обговоренні Самостійна робота Тести
4.	Історичні типи філософії права і методологічне розмаїття концепцій філософії права XVI – XIX ст.	4/0/4	Філософсько-правове вчення Н. Макіавеллі. Ж. Боден та його вчення про державу і право. Ідея природного права Гуго Гроція. Філософсько-правове вчення Т. Гоббса. Ідея права у філософських працях мислителів епохи Просвітництва (Спіноза, Локк, Монтеск'є, Руссо, Вольтер). Філософсько-правове вчення К. Маркса і Ф. Енгельса. «Воля до влади» у вченні Ф. Ніцше.	Участь в обговоренні Самостійна робота Тести
5.	Розвиток філософії права у XX ст.	4/0/4	Нормативізм Г. Кельзена. Правовий неопозитивізм Г. Харта. Філософія права в радянському та західному марксизмі. Напрямки англоамериканської філософії права (правовий позитивізм, натуралізм, реалізм, критицизм, фемінізм, економізм, постмодернізм).	Участь в обговоренні Самостійна робота Тести
6.	Вітчизняна філософсько-правова думка.	4/0/4	Філософсько-правова думка в Київській Русі. Доба Ренесансу у розвитку української філософії права. Ідея права у філософії Г. Сковороди. Психологічна теорія права Л. Петражицького. Ідея соборності у філософії С. Франка. Філософія права М. Бердяєва. Два «образи Модерну» у вітчизняній філософії права. Філософія права часів незалежності (С. Максимов та ін.).	Участь в обговоренні Самостійна робота Тести
7.	Сучасна правова онтологія.	4/0/4	Проблема онтологічної природи права. Особливості правової реальності. Структура правосвідомості. Логіка права (деонтологія). Право і мораль. Право і релігія, держава і церква. Право і політика. Проблеми буття міжнародного права. Юснатуралізм. Концептуальний натуралізм Л. Фуллера. «Матеріальне» природне право Дж. Фінніса.	Участь в обговоренні Самостійна робота Тести
8.	Філософсько-правова антропологія та аксіологія права	6/0/6	Людина як суб'єкт права; проблеми цінностей права, справедливості, свободи та відповідальності. Антропологічне обґрунтування права у межах природно-правового підходу (М. Мід). «Теорія справедливості» Дж. Ролза. Філософія конституціоналізму Р. Дворкіна. Комунікативний вимір права Ю. Габермаса.	Участь в обговоренні Самостійна робота Тести

Рекомендована література

Основна

1. Бачинін В.А., Журавський В.С., Панов М.І. Філософія права: Підручник для юрид. спец. вузів. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 472 с.
2. Кузнецов В.І. Філософія права. Історія та сучасність: Навч. посібник. – К.: ВД Стилос: ПЦ Фоліант, 2003. – 382 с.
3. Марченко О.В. Філософія права : навч.посібник. Дніпропетровськ : Дніпроп. ун-т внутр. справ, 2015. 304 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/2011725/>
4. Філософія права: Хрестоматія / Под ред. Н.И. Панова. – К.: ІД ІнЮре, 2002. – 382 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1826523/>
5. Філософія права. Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів. За редакцією О.Г. Данильяна. – Харків : Видавництво «Право», 2017. – 208 с.

Допоміжна

- Дудник С.И. «Філософія права» в советском и западном марксизме. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/filosofiya-prava-v-sovetskom-i-zapadnom-marksizme>
- Леонтьєва В.М. Феномен *права* у культуротворчому процесі. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Взаємодія норм міжнародного і національного права крізь призму процесів глобалізації та інтеграції» 23 жовтня 2020 р. м. Сєверодонецьк. – С. 185–189.
- Максимов С.И. Філософія права как проблема философии права. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/9660/03-Maksymov.pdf?sequence=1>
- Савенко В.В. Закон у структурі правової реальності: філософсько-правовий аналіз. Дис. ... д-ра юр. н. Львів, 2017. 412 с. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1716/dysertaciyanzdobuttyanaukovogostupe nyadoktoranauksavenkavv1.pdf>
- Юлія Цуркан-Сайфуліна. Сучасні інтерпретації природно-правової доктрини щодо права і влади. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/6/part_1/4.pdf

Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Філософія права» для здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня вищої освіти «Бакалавр» напряму підготовки 033 «Філософія» / Укладач В.М. Леонтьєва. – Сєверодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання здобувач може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні питань, винесених на семінарські заняття	15
Виконання завдань з самостійної роботи	15
Тести	20
Залік	50
Разом	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань здобувач має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування (копіювання) є забороненим.

Завдання і заняття:

Усі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. У разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до чинного розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки. За умов дистанційних лекцій перевірка готовності технічних засобів до роботи має здійснюватися заздалегідь.

Під час занять студенти:

- не вживають їжу та жувальну гумку;
- не залишають аудиторію/інтернет-сеанс без дозволу викладача;
- не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.